

MARX-LUKUPIIRIN OPINTO-OHJELMA

Opinto-ohjelma Marx-lukupiiriin on yksi ehdotus tavasta tutustua joihinkin Karl Marxin (1818–1883) yhteistyössä Friedrich Engelsin (1820–1895) kanssa kirjoittamiin teksteihin. Se ei ole kattava, täydellinen eikä paras mahdollinen. Opinto-ohjelma on syntynyt tarpeesta koota edes jonkinlaista listausta keskeisistä Marxin teksteistä.

Marxin tuotannossa on tekstejä filosofiasta, taloustieteestä ja poliittisesta kamppailusta. Tekstissään Marxilaisuuden kolme lähdettä ja perusosaa Lenin (1913) kuvaa, kuinka Marxin ajattelu rakentuu saksalaisen filosofian, englantilaisen kansantaloustieteen ja ranskalaisen sosialismin pohjalta. Tässä opinto-ohjelmassa raapaistaan näiden kolmen perusosan pintaa. Opinto-ohjelma alkaa Marxin ja Engelsin Kommunistisen puolueen manifestilla. Marxin filosofiseen ajatteluun tutustutaan opintokerroilla 3–6, kun luettavana on Teesejä Feuerbachista sekä otteita teoksen Saksalainen ideologia ensimmäisestä luvusta. Marxin ajatuksiin taloudesta tutustutaan opintokerroilla 7–9 Palkkatyö ja pääoma -tekstin kautta. Viimeisellä opintokerralla kerrataan opittua, keskustellaan Marxin ajatusten annista nykypäivälle, arvioidaan opintokerhon toimintaa ja suunnitellaan jatkoa.

Marxin jälkeen on tehty paljon sellaista feminististä ja postkoloniaalia teoretisointia, jotka sekä kritisoivat Marxia ja hänen seuraajiaan että rakentavat heidän ajattelunsa pohjalta. Näistä aiheista on kirjoitettu valitettavan vähän suomeksi. Marxin ja Engelsin tekstien rinnalla luettavaksi on kuitenkin koottu lyhyitä esimerkkejä siitä, minkälaisia keskusteluja aiheisiin liittyen nykyään käydään.

Opinto-ohjelma on suunnattu aloittelijoille ja jokaiselle kerralle osoitettu lukumäärä pyritty pitämään sellaisena, että sen lukeminen veisi enintään noin puoli tuntia aikaa. Tällä tavalla edeten opintokerholla olisi kymmenen tapaamista. Opintokerho voi luonnollisesti päättää edetä omissa tahdissaan ja järjestyksessään.

Lenin: Marxilaisuuden kolme lähdettä ja perusosaa:

<https://www.marxists.org/suomi/lenin/1913/marxilaisuuden.htm>

Kommunistisen puolueen manifesti (opintokerhon tapaamiset 1 ja 2)

Sisältö: Marxin ja Engelsin poliittinen ohjelmajulistus. Marxin ajattelu taloudesta kehittyi manifestin julkaisun jälkeen, mutta historiallisesta materialismista kertovat näkemykset eivät juurikaan.

Lähteet:

Marx & Engels. Valitut teokset (6 osaa), 2. osa, s. 319–371. Kustannusliike Edistys, Moskova (1978) tai

Marx & Engels. Kommunistinen manifesti. Vastapaino: Tampere (1998).

Marx & Engels. Kommunistisen puolueen manifesti:

<https://www.marxists.org/suomi/marx-engels/1848/kommunistisen-puolueen-manifesti/index.htm>

Lisäluettavaa kiinnostuneille:

Avaimia marxilaisuuden opiskeluun, 4. Kansainvälisen työväenliikkeen historiaa (s. 36–44):

<http://www.desili.fi/tiedostot/MarxAvaimet2013paivitetty6-2017.pdf>

Niin & näin -lehden Kommunistinen manifesti 150 vuotta -teemanumero 4/1999:

<https://netn.fi/lehti/artikkelikanta?t2=583>

1. opintokerta

- Kommunistinen manifesti:
Alku ja
I Porvarit ja proletaarit

2. opintokerta

- Frigga Haug (1999): Feministisiä huomautuksia kommunistiseen manifestiin
<https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn994-16.pdf>
- Kommunistinen manifesti:
II Proletaarit ja kommunistit
IV Kommunistien suhde erilaisiin oppositiopuolueisiin

Marx: Teesejä Feuerbachista (opintokerhon tapaaminen 3)

3. opintokerta

Sisältö: Marxin filosofiseen puoleen perehtymisen voi aloittaa tästä. Marxin dialektiikka saa "alkunsa" tästä tekstistä.

Kaikille luettavaksi:

Teesejä Feuerbachista: <https://www.marxists.org/suomi/marx-engels/1845/teeseja-feuerbachista.htm>

Lisäksi opintokerhossa voidaan jakaa tekstin taustaan ja kontekstiin liittyvää opiskelua niin, että osa lukee suomenkielisen ja, jos mahdollista, osa englanninkielisen tekstin:

- ❖ Rauno Huttusen tekstin alkupuoli 2.1. Marxin näkemyksistä ennen Pääomaa ja Grundrisseä: <http://users.utu.fi/rakahu/jkl/marx.html>
- ❖ Frigga Haugin kommentteja englanniksi (s. 2–5): <http://www.inkrit.de/frigga/documents/marxinfem.pdf>

Marxin käsitys historiasta ja yhteiskunnasta (opintokerhon tapaamiset 4–6)

Sisältö: “Asia on siis seuraavasti: tietyt yksilöt, jotka harjoittavat tietyllä tavalla tuotannollista toimintaa joutuvat keskenään tiettyihin yhteiskunnallisiin ja poliittisiin suhteisiin. Empiirisen tarkastelun tulee jokaisessa yksityisessä tapauksessa osoittaa kokemukseräisesti sekä ilman minkäänlaista mystifikaatiota ja spekulatiota yhteiskunnallisen ja poliittisen rakenteen sekä tuotannon keskinäinen yhteys. Yhteiskuntarakenteen ja valtion kasvatavat aina esille tiettyjen yksilöiden elämisprosessissa — puhe ei ole yksilöistä sellaisina kuin he oman tai vieraan kuvitelman mukaan näyttävät olevan, vaan sellaisina kuin he todella ovat, siis miten he toimivat, harjoittavat aineellista tuotantoa, siis sellaisina kuin he toimivat tiettyjen aineellisten ja tahdonvallastaan riippumattomien puitteiden, edellytysten ja ehtojen vallitessa.”

Lähde:

Lähteet: Marx–Engels. *Valitut teokset (6 osaa)*. 2. osa, s. 67–147. Kustannusliike Edistys, Moskova (1978) tai Saksalainen ideologia, 1 luku:

<https://www.marxists.org/suomi/marx-engels/1846/saksalainen-ideologia/index.htm>

Lisäluettavaa kiinnostuneille:

Historiallisesta materialismista: <http://www.desili.fi/opintomateriaalit/historiallinen-materialismi-ja-materialistinen-historiakasitys/>

Avaimia marxilaisuuden opiskeluun, 1. Marxilainen yhteiskuntateoria (s. 8–15):

<http://www.desili.fi/tiedostot/MarxAvaimet2013paivitetty6-2017.pdf>

Avaimia marxilaisuuden opiskeluun, 6. Dialektiikka logiikkana ja menetelmänä (s. 52–60):

<http://www.desili.fi/tiedostot/MarxAvaimet2013paivitetty6-2017.pdf>

4. opintokerta

Tekstinä ”Saksalainen Ideologia”, luku 1, luvun I kohdat 2–4 (n. 5 sivua):

- 2. Edellytykset, joista materialistinen historiankäsitys lähtee
- 3. Tuotanto ja kanssakäyminen. Työnjako ja omistusmuodot; heimo-omistus, antiikkinen ja feodaalinen omistus
- 4. Materialistisen historiankäsityksen olennaisin sisältö. Yhteiskunnallinen oleminen ja yhteiskunnallinen tajunta

5. opintokerta

Tekstinä ”Saksalainen Ideologia”, luku 1, luvun 2 kohdat 1–4 (n. 6 sivua):

- 1. Ihmisen todellisen vapautuksen edellytykset
- 2. Feuerbachin materialismin spekulatiivisuuden ja epäjohdonmukaisuuden arvostelua
- 3. Alkuperäiset historialliset suhteet eli sosiaalisen keiden tuottaminen, uusien tarpeiden

- syntyminen, ihmisen tuottaminen (perhe), kanssakäyminen, tajunta
- 4. Yhteiskunnallinen työnjako ja sen seuraukset: yksityisomistus, valtio, sosiaalisen toiminnan »vieraantuminen»
6. opintokerta

Tekstinä ”Saksalainen Ideologia”, luku 1, luvun 2 kohdat 5–7 (n. 4 sivua):

- 5. Tuotantovoimien kehitys kommunistisen yhteiskunnan aineellisenä edellytyksenä
- 6. Materialistisen historiankäsityksen johtopäätökset: historiallisen tapahtumaprosessin jatkuvuus, historian muuttuminen maailmanhistoriaksi, kommunistisen vallankumouksen välttämättömyys
- 7. Yhteenveto materialistisesta historiankäsityksestä

Lisäksi: Mitä puhe taloudesta tekee, julkaistu Voima-lehdessä 2016:

<https://voima.fi/artikkeli/2016/mita-puhe-taloudesta-tekee/>

Tai voi myös silmäillä Lena Näreen tieteellistä artikkelia Hoivatyön glokaaleilla markkinoilla:

Filippiiniläisten sairaanhoitajien rekrytointi Suomeen jälkikolonialistisena käytäntönä

https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/121992241/hoivatyoN_re.pdf

Palkkatyö ja pääoma (opintokerhon tapaamiset 7–9)

Sisältö:

"Nyt kun lukijamme ovat nähneet vuoden 1848 luokkataisteluun, joka sai valtavat poliittiset muodot, on aika ryhtyä tutkimaan lähemmin taloudellisia olosuhteita, joihin porvariston ja sen luokkaherruuden olemassaolo samoin kuin työläisten orjuuskin perustuvat.--Koetamme esittää kaiken tämän mahdollisimman yksinkertaisesti ja kansantajuisesti edellyttämättä, että lukijalla on kansantaloustieteen alkeellisimpienkaan käsitteiden tuntemusta. Tahdomme, että työläiset ymmärtäisivät meitä."

Keskeiset käsitteet:

työpalkka, työvoima, vaihtoarvo, hinta, pääoma, raaka-aine ja työväline, palkkatyö, kilpailu, tuotantokustannukset, elämäntarvike, kasautunut työ, (yhteiskunnalliset) tuotantosuhteet, tavara, nimellispalkka – reaalipalkka – suhteellinen työpalkka, arvo, voitto, tuotantovoima, työnjako

Lähde:

Marx–Engels. *Valitut teokset (6 osaa)*. 2. osa, s. 377–416. Kustannusliike Edistys, Moskova (1978) tai Palkkatyö ja pääoma: <https://www.marxists.org/suomi/marx-engels/1849/palkkatyo-ja-paaoma.htm>

Lisälukemista kiinnostuneille:

Vaasan marxilaisen foorumin tiivistelmä tekstistä: <http://www.desili.fi/opintomateriaalit/palkkatyo-ja-paaoma/>

Työvoiman käsitteestä: <http://www.desili.fi/opintomateriaalit/nain-marx-sen-sanoisi-tyovoima/>

Työajan kehityksestä: <http://www.desili.fi/opintomateriaalit/tyoaika-ja-historiallinen-kehitysvaihe/>

Avaimia marxilaisuuden opiskeluun, luku 2 Marxilainen talousteoria (16–25):

<http://www.desili.fi/tiedostot/MarxAvaimet2013paivitetty6-2017.pdf>

7. opintokerta

- Tekstin alku ja kohdat (n. 3 sivua):
  - Mitä on työpalkka? Mikä sen määrää?
- Silvia Federicin haastattelu: <http://www.revalvaatio.org/kapitalistisen-patriarkaatin-synty/>. Kotityödebatti, jota haastattelussa käsitellään on 1960- ja 1970-luvuilla pääasiassa englannin kielellä vellone keskustelu liittyen sukupuolittuneeseen työnjakoon, naisten tekemään uusintavaan työhön ja sen asemaan kapitalistisessa järjestelmässä. Keskustelu liittyy olennaisesti Palkkatyö ja pääoma -tekstissä ilmaistuihin näkemyksiin työvoiman arvosta.

8. opintokerta

- Kohdasta: Mikä määrää tavaran hinnan? riville "Työläinen saa lähinnä työvoimastaan määrätyn rahasumman. Määrääkö työpalkan vain tämä rahahinta?" asti (n. 7 sivua)

9. Opintokerta

- Teksti loppuun (n. 8 sivua)

Marx-lukupiirin päätös

10. opintokerta

Sisältö: Marxin ajattelun ajankohtaisuus. Lisäksi viimeisellä kerralla arvioidaan opintokerhon toimintaa, kerrataan opittua ja päätetään jatkosta.

Lähde:

Valtiotieteiden tohtori Pertti Honkanen haastateltavana Länsimaisen sivistyksen lyhyt oppimäärä -ohjelmassa, Marx ja talouden ristiriidat (29 min): <https://areena.yle.fi/1-3778947>